

Kunskapscentrum för sexuell hälsa (KSH) och Smittskydd Västra Götaland gav 2012 och efter revisioner 2015 och 2019 ut en provtagningsmall för STI (sexuellt överförda infektioner).

Vi har nu reviderat och uppdaterat denna igen. Eftersom gonorré ökar är rekommendationen att alltid också ta prov för gonorré vid klamydiaprovtagning.

Målgruppen för denna STI-provtagningsmall var från början "sällanprovtagaren" som till exempel vissa vårdcentraler, men den används även av personal på ungdomsmottagningar som har stor vana av att handlägga STI.

STI är komplicerat och det går inte att göra en vägledning som ger ett entydigt svar på allt. Patienter är individer med varierande bakgrund och risktagande. Många kommer enbart för att kolla klamydia eller hiv och andra vill ta prov "för allt". Vi ska vara frikostiga med STI-provtagning, men vi bör alltid ta en anamnes för att kunna komma fram till vilket eller vilka prover som bör tas. Den som kommer för "bara ett klamydiaprov" kan behöva testas för mer. Och misstänker sig någon ha en sjukdom som faller under Smittskyddslagen har man rätt till provtagning utan att i detalj behöva berätta om varför. En person som frågar om hiv kan vara utsatt för en risk som hen inte vill redogöra för. **Var lyhörd!** Vi kan i praktiken aldrig neka någon att få göra ett hivtest.

För att rätt prover skall tas krävs att vi ställer rätt frågor. Inte bara för vilken slags test vi ska ta och när, utan också för att få veta från vilka provtagningslokaler. Tiden från smitta till positivt prov varierar för olika STI. Detta betyder att man inte bara ska fråga om symtom utan också om **hur** och **när** man haft sex. När två tider anges för provtagning i mallen så anger den första tiden när de allra flesta som smittats har blivit positiva och den sista för när man med marginal kan vara säker på att ingen missas.

Ett minimikrav är att patienten informeras om förutsättningarna för en korrekt provtagning. För att underlätta har vi utformat frågor till patienten som bland annat handlar om sexuell praktik (hur och var?). Frågorna ger inte svar på allt men kan förhoppningsvis visa att provtagaren är öppen för ett fördjupat samtal. **Du som provtagare måste våga fråga!**

I denna fjärde gula version av provtagningsmallen anges **två angelägenhetsgrader** för provtagning: medel och hög. Angelägenhetsgraden "medel" bör leda till en utförligare anamnes: Går det till exempel att få fram fler uppgifter om patientens och dess partners "riskbeteende"?

Vi behöver också mer kunskap om Mycoplasma genitalium. Hur farligt är det? Smittan verkar i ungdomsgruppen vara minst lika vanlig som klamydia, men behandlingen är problematisk eftersom den snabbt kan leda till resistens. I nuläget rekommenderas därför inte rutinmässig provtagning.

Apkoppor, som ursprungligen inte är en STI, har under 2022 börjat uppträda som en i huvudsak sexuellt överförd infektion och då främst i gruppen MSM (män om har sex med män). Det finns dock inget som hindrar att infektionen också skulle kunna smitta heterosexuellt. Vaccination kan ges som preexpositionsprofylax till individer med stor risk och som postexpositionsprofylax till kontakter som nyss utsatts för smittrisk. Vid misstanke, kontakta infektionsmottagning eller hud-/STI-/könsmottagning.

Sidan "Frågor inför STI-provtagning" har kompletterats med utrymme för namn, personnummer och mobilnummer för att med större säkerhet kunna användas och att fyllas i före besöket.

Den som kommer för smittspårning bör också bedömas enligt mallen. Den som kan ha en STI kan ha fler.

Vid sexuella övergrepp räcker inte mallen till utan det krävs mer omfattande åtgärder och provtagning, se Regional medicinsk riktlinje;
[Handläggning vid akuta sexuella övergrepp. Barn och vuxen](#)

Denna version av Provtagningsmall STI skickas ut som PDF för utskrift på mottagningen/enheten. De som önskar kan själva ombesörja laminering.

Karin Rasper, verksamhetschef
Kunskapscentrum för sexuell hälsa
karin.rasper@vgregion.se

Peter Nolskog, bitr. smittskyddsläkare
Smittskydd Västra Götaland
peter.nolskog@vgregion.se